משיחת אחש״פ תשל״ח

יג. בהמשך להמדובר וועגן מבצע תורה וכו׳ - איז דאך דא דער מנהג פון מאכן א "כינוס תורה" אינעם טאג פון "אסרו חג בעבותים"[92], וכנהוג אויף זאגן א ענין אלס השתתפות אין דעם - וועט מען זאגן אן ענין בקיצור - כפי רשיון הזמן.

שוין געערדט כמ"פ אז נוסף אויף די ענינים וואס זיינען בשוה בכל השנים, איז דא דער חידוש ולימוד פון דער קביעות פון יעדן יאר באזונדער, ועד"ז בנוגע לשנה זו, אז היינטיקן יאר איז חג הפסח חל להיות בשבת.

ובנוגע לזה האט מען גערעדט[93], אז אע"פ אז דער ענין

- פון -

----

84) שו"ע אדה"ז שם סתע"ב סי"ז. 85) תהלים כג, ה.
86) ראה ירושלמי פסחים פ"י ה"א. 87) תהלים פד, יב.
88) ראה לקו"ש ח"א ע׳ 4. 89) תודה"ה נפסל - מנחות כ, ב.
90) שבת קנ, א. טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סש"ו ס"ו (סי"א).
91) ראה שו"ע אדה"ז רסרמ"ב. לקו"ת צו יא, ד ואילך.
92) ל׳ הכתוב - תהלים קיח, כז. וראה שו"ע אדה"ז הל׳ פסח סתכ"ט סי"ז. 93) בהברכה להת׳ שיחיו, בעת ביקורו לפני עריכת הסדר בתו"ת ליל א׳ דחגה"פ ה׳תשל"ח (נדפס בלקו"ש מכתבים כלליים לחגה"פ).

פון תוספת מחול על הקודש איז (ווי דער אלטער רבי ברענגט עס אראפ[94]) א מצות עשה "בכל מקום שנאמר שבות", פונדעסטוועגן איז אין דערויף דא א יתרון אין שבת לגבי יו"ט (וזוהי מעלה קביעות ש.ז. שהיו"ט חל בשבת).

אע"פ אז אין גמרא[95] איז דער עיקר הענין פון תוספת מחול על הקודש לערנט מען אפ בא יוהכ"פ [וואס די קביעות פון יוהכ"פ ווערט דורך דעם וואס "ישראל קדשינהו לזמנים"[96], דורך די קביעות פון ר"ה ווייסט מען ווען איז "בעשור לחודש"[97], אבער אין יוהכ"פ איז דא (אויך) דער ענין אז ער ווערט אנגערופן "שבת שבתון"[98], און ס'איז אויך ניטא ביוהכ"פ דער היתר למלאכת אוכל נפש, כבשאר יו"ט], און פון דעם לערנט מען אפ בנוגע צו שבת ויו"ט, פונדעסטוועגן איז דער ענין התוספת שבשבת גרעסער ווי ביי יו"ט.

יד. והביאור בזה:

א) לשיטת הרס"ג - איז דער ענין פון תוספת מחול על הקודש דוקא ביוהכ"פ ובשבת א חיוב מן התורה; משא"כ ביי יו"ט איז עס אדער מדרבנן אדער אינגאנצן ניטא.

דעם הכרח לזה זיינען מבאר אחרונים[99] - על יסוד וואס דער רס"ג[100] זאגט אז דער ענין פון "לא אד"ו ראש, לא בד"ו פסח" איז אדער מן התורה אדער עכ"פ מימות משה רבינו - און איז מבאר די סיבה פארוואס "לא אד"ו ראש", ווייל מ'וויל ניט שבת ויוהכ"פ זאלן אויספאלן בסמיכות, ווארום דעמולט וועט מען ניט קענען מקיים זיין די מצוה פון תוספת שבת ויוהכ"פ סיידן מ'וועט גורע זיין מקדושת היום פון שבת דורך דעם וואס מ'וועט זיך נוהג זיין בזמן זה א איסור מלאכה מצד יוהכ"פ.

פרעגן אויף דעם אנדערע[101] - אז אויב אזוי איז דאך דא דער ענין בכל יו"ט הסמוך לשבת?

זיינען מבאר אחרונים[99] אז לויטן רס"ג איז דער חיוב אויף תוספה מערניט ווי ביי שבת ויוהכ"פ; משא"כ בנוגע ליו"ט איז ניטא דער ענין. ובמילא איז מובן אז ביו"ט הסמוך לשבת איז דער יו"ט ניט מגרע פון קדושת השבת ווייל ס'איז ניטא קיין חיוב פון הוספה יו"ט, און די תוספת פון שבת איז

- ניט -

---

94) שו"ע אדה"ז הל' שבת סרס"א ס"ד. הל' יוהכ"פ סתר"ח ס"א. 95) ר"ה ט, א. יומא פא, ב. 96) ברכות מט, א. 97) אמור כג, כז. 98) שם, לב. 99) ביאור להרי"פ פערלא לסהמ"צ רס"ג מ"ע לד-לז (רצט, ג ואילך). 100) הובא ביסוד עולם שער ד' פ"ו. 101) רבינו יצחק ב"ר ברוך - הובא ביסוד עולם שם.

ניט מגרע פון דעם יו"ט נאר אדרבה, זי מאכט נאכמער די קדושה היום.

וכמבואר באחרונים הנ"ל ווי דאס איז מתאים מיט סוגיות הש"ס.

ב) עד"ז לערנען אנדערע אין שיטת הרמב"ם - וואס דער רמב"ם ברענגט דעם דין פון תוספת נאר אין הל' שביתת עשור[102], און ניט אין הל' שבת אדער הל' יו"ט.

וואס אין גמרא[95], ועד"ז לפנ"ז אין תו"כ[103] שטייט דער דין סיי בנוגע יוהכ"פ סיי בנוגע שבת סיי בנוגע יו"ט, און אזוי נעמען אן גדולי הפוסקים, דער רי"ף ורא"ש ובי"י און דער אלטער רבי וכו'[104]; משא"כ דער רמב"ם אין ספר היד ברענגט דעם דין נאר בנוגע צו הל' יוהכ"פ.

איז נוסף צום ביאור[105] אז דער רמב"ם האלט טאקע ניט אז ביי שבת ויו"ט איז דא א חיוב תוספה ועוד ביאור[106], איז דא א דריטער ביאור אין אחרונים[107], אז דער רמב"ם האלט אזוי ווי דער רס"ג.

ד.ה. דער רמב"ם האלט טאקע אז בשבת איז אויך דא א חיוב תוספת, ער פארלאזט זיך אבער אין הל' שבת אויף דעם וואס ער שרייבט אין הל' שביתת עשור בנוגע יוהכ"פ - ווארום מ'קען אפלערנען שבת פון יוהכ"פ בק"ו [וויבאלד אז שבת איז חמור פון יוהכ"פ בנוגע עונשים (דיוהכ"פ בכרת ושבת בסקילה), שמזה מובן בנוגע להוסיף העניין שעליו בא העונש].

ובפרט ע"פ הידוע אין כללי הרמב"ם[108] אז ער ברענגט ניט קיין דינים מהודשים וואס זיינען ניט מפורש בש"ס, און דאס איז אויך ניט קיין ענין המוכרח צו ברענגען, ווייל עס איז דאך מובן בק"ו פון יוהכ"פ - איז מובן פארוואס ער ברענגט עס ניט אין הל' שבת.

משא"כ בנוגע יו"ט וואס ער איז קיל פון יוהכ"פ, איז טאקע דארפן ניטא דער חיוב פון תוספת.

און ווי די אחרונים זיינען מסביר ווי דאס שטימט מיט סוגיות הש"ס.

טו. דער פס"ד איז דאך אבער, ווי עס פסק'נט דער אלטער רבי

- געגומען -

----

102) פ"א ה"ו. 103) עה"פ אמור כג, לב. 104) נסמנו בלקו"ש ואתחנן תשל"ו הע' 20. 105) מ"מ. לח"מ להרמב"ם שם. ב"י לטור או"ח סרס"א וסתד"ה. ועוד. וראה גם שו"ע אדה"ז סרס"א בקו"א ג'. 106) שו"ת הרדב"ז ח"ב לשונות הרמב"ם סקי"ג. 107) רי"פ פערלא שם ר. א. 108) יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ב'.

- געגומען פון רי"ף רא"ש וב"י - אז אויך ביי יו"ט איז דא א חיוב הוספה -

איז אבער דא לכל הדעות שיטה המכילתא בזה.

וואס די מכילתא[109] שטעלט זיך אויף דעם וואס אין עשרה הדברות שטייט אין די לוחות ראשונות "זכור את יום השבת גו'"[110] און אין לוחות שניות "שמור גו'"[111] - און איז מבאר "זכור מלפניו ושמור מלאחריו, מכאן אמרו מוסיפין מחול על הקודש". וואס דער לימוד איז דא נאר ביי שבת און ניט ביי יו"ט.

דער דרש איז דא נאך בכ"מ[112] - דער חידוש פון מכילתא איז, אז דער לימוד שטייט צווישן דרשות שאינם אסמכתא, ובהם - שמהם למדים דינים מן התורה *, ובמכילתא איז א דוחק גדול צו לערנען אז דער לימוד איז בלויז אן אסמכתא.

וואס איז דער אויפטו פון די מכילתא? איז דאס מובן פון דעם משל וואס די מכילתא לייגט צו "משל לזאב שהוא טורף מלפניו ומלאחריו" [וואס דער משל פון א זאב שטייט אין תורה בנוגע צו בנימין - "בנימין זאב יטרף"[115], און עס ברענגט זיך אויך בכ"מ דער ענין אין וועלכן בנימין איז נמשל לזאב - וכדלקמן].

דער פירוש פון דעם משל איז: דאס וואס ביי שבת איז דא א תוספת איז דאס אזוי ווי א זאב וואס ער אליין איז טורף מלפניו ומלאחריו, און ניט אז אנדערע ברענגען אים; ועד"ז בשבת איז ניט אז אנדערע זיינען מוסיף אויפן שבת נאר דער שבת אליין איז טורף.

ד.ה. דער חיוב פון תוספה וועגן וועלכן עס רעדט זיך אין גמרא און תו"כ, איז א חיוב על האדם, ער זאל נעמען

- אויף -

----

*) בדרשה שלפנ"ז במכילתא: "זכור ושמור שניהם נאמרו בדבור אחד וכו'", ומזה נלמד דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה[113], וכן בשאר הדוגמאות שבמכילתא שם - שמזה נלמד דהמיד בשבת, יבום, וכלאים בציצית הוהרו וכו'. בדרשה שלאח"ז: "ההא זוכרו באחד בשבה שאם יהמנה לך מנה יפה ההא מהקנו לשם שבת" - כדעה ב"ש[114]: ושלאח"ז ר' יצחק אומר כו' - שזכירת השבת בכל השבוע היא מ"ע מה"ת, כמובן מהרמב"ן עה"פ (הובא בשו"ע אדה"ז ס"ס ס"ד).

----

109) עה"פ יהרו כ, ה. 110) יהרו שם. 111) ואהחנן ה, יב. 112) הובאו בהו"ש עה"פ יהרו שם אות רכו. 113) ראה ברכות כ, ב. 114) ביצה טז, א. 115) ויחי מט, כז.

אויף זיך א תוספת; משא"כ מצד לימוד המכילתא טוט עס אויף דער שבת אליין *.

והנפק"מ: מצד דעם לימוד פון גמרא וכו׳, איז אויב ער האט ניט מוסיף געווען און ער טוט א מלאכה איז ער ניט עובר אויף די ל"ת פון עשיית מלאכה, מערניט אויף דער עשה וואס ער האט ניט מקיים געווען - להוסיף מחול על הקודש, ובלשון פון ראגאטשאווער[116]: "דזה הוה גדר מצוה לא גדר איסור". דאס איז אויך א מ"ע וואס איז גלייך בכל שבת ויו"ט.

משא"כ מצד לימוד המכילתא איז ביי שבת דער שבת אליין טורף (ע"ד ווי משל הזאב), ובמילא איז ניט קיין נפק"מ צי דער אדם נעמט אן די תוספת צי ניט - ער מוז זיין אפגעהיט פון טאן א מלאכה במשך א זמן מסוים, צי ס׳האט עפעס א שיעור אדער ס׳האט ניט קיין שיעור, עכ"פ א משהו[117], רגע כמימרא כמכה בפטיש - און אויב ער האט זיך ניט געהיט, איז ער עובר אויף א ל"ת.

וואס דער חילוק צווישן מ"ע און מל"ת איז בנוגע צו די ד׳ חלוקי כפרה[118] ווי אראפגעבראכט אין אגה"ת[119], ועוד כמה חילוקים.

טז. ווי דערמאנט פריער, איז דער משל פון א זאב שטייט בנוגע צו בנימין אז "בנימין זאב יטרף".

וואס אויך בנדו"ז איז דאס ניט דער פשט אז מ׳גיט איס, נאר ער אליין איז טורף, און ווי דער ראגאטשאווער[120] שטעלט דאס צו צום משל שבמכילתא אז א זאב איז טורף מלפניו ומלאחריו, וואס אזוי איז אויך בנחלת בנימין, כדאיתא בתוספתא[121], אז במקום א׳ איז דאס מקדים לעשות פירות לפני נחלות שאר השבטים, ובמקום אחר איז דאס מאחר פון כל השבטים. וואס אויך אין דעם משל הייסט דאך דאס אז די נחלה אליין איז טורף.

- עס -

----

*) ועכצ"ל דהש"ס פליג על המכילתא (כהל׳ שבתות מנין), וכן הוא פסק ההלכה; אף שאפ"ל שגם המכילתא ס"ל - דעל האדם להוסיף בעיו"כ ויו"ט.

----

116) צפע"נ להרמב"ם שם. 117) ראה שו"ע אדה"ז סרס"א ס"ה. סתר"ח ס"ג. 118) ראה לקו"ש אחרי ש.ז. ס"ג. וש"נ. 119) בתחלתו. 120) צפע"נ עה"ת עה"פ ויגש מד, לד. ויחי שם. 121) שביעית פ"ז ה"י. וראה ג"כ ב"ר פצ"ט, ג.

עס פעלט נאך אבער ביאור: דער פירוש אז "זאב יטרף" גייט אויף נחלתו של בנימין, שטייט אין תוספתא כנ"ל; עס איז אבער דא נאך א ביאור ווי דער ראגאטשאווער פארבינדט עס מיט דער גמרא[122] אז דער מזבח איז געווען בנחלתו של בנימין, וואס דער מזבח ווערט אנגערופן "זאב" ווי די גמרא זאגט בסיום מס' סוכה[123], און ווי דער ראגאטשאווער ברענגט דארטן אז עיקר הקרבנות איז געווען די תמידים, "את הכבש האחד תעשה בבוקר גו'"[124], וואס דאס איז שייך צו א זאב.

דארף מען פארשטיין: לויטן פירוש אז דאס גייט אויפן מזבח [ווי די שיטות שבזה[125]: צי "מדבחא" אדער "מקדשא - מקום המקודש לדמים"] - איז וואו איז דא דער ענין פון "טורף מלפניו ומלאחריו"?

יז. וי"ל הביאור בזה בפשטות:

דער עיקר ענין המזבח איז דאך ענין הקרבנות, ואפי' לפי התרגום ירושלמי[126] "בית מקדשא", האט מען דאך גערעדט כמ"פ[127] וואס דער רמב"ם[128] זאגט אז עיקר ענינו פון ביהמ"ק איז א "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות"; עאכו"כ לויט דער דעה "מדבחא", ובפרט לויט דער דעה "מקום המקודש לדמים" - וואס דאס איז דאך שייך צו קרבנות דוקא.

בנוגע לקרבנות שטייט דאך[129] "ביום צוותו גו'", אז מ'מעג מקריב זיין קרבנות נאר ביום און ניט בלילה[130].

און דאס איז דער ענין וואס דער מזבח איז טורף לאחריו, אז די חלבים ואברים איז מען מקריב אויפן מזבח במשך הלילה[131], וואס דאס איז אן ענין פון "טורף" זיין נוסף אויף זיין זמן. עד"ז לפניו - איז דא דער ענין פון תרומת הדשן וואס קומט מחצות לילה ואילך אדער משקרא הגבר[132], עכ"פ - לפני הקרבת תמיד של שחר, וואס דאס איז תחלת עבודת היום.

וואס דא איז אויך די הדגשה אז דאס קומט ניט מבחוץ, נאר דער מזבח אליין איז טורף - ווארום דאס וואס מ'פארברענט חלבים ואברים כל הלילה איז דאך ווייל דער מזבח איז עס טורף, ע"ד ווי "כל הראוי למזבח אם עלה (עליו) לא ירד"[133];

- עד"ז -

----

122) זבחים נד, א. 123) ראה פרש"י סוכה נו, ב ד"ה לוקוס. 124) פינחס כח, ד. 125) זבחים שם. 126) עה"פ ויחי שם. 127) לקו"ש חי"א ע' 116 ואילך. 128) ריש הל' ביהב"ח. 129) צו ז, לח. 130) זבחים צח, א. רמב"ם הל' מעה"ק רפ"ד. 131) משנה ריש ברכות. פסחים סח, ב. מגילה כ, ב. ועוד. חו"כ עה"פ שם ו, ב. רמב"ם שם ה"ב. 132) יומא כ, א במשנה. רמב"ם הל' תו"מ פ"ב הי"א. 133) משנה זבחים רפ"ט.

עד"ז תרומת הדשן איז דאך א חלק והתחלה עבודת היום, כמסופר אין מס׳ תמיד[134], און ווי תוס׳[135] זאגט בנוגע דעם ענין פון "אביי הוה מסדר סדר המערכה משמא דגמרא ואליבא דאבא שאול כו׳" - וואס דאס זאגן דאך אויך איצטער כל ישראל לפני התפלה.

יח. ויה"ר ס׳זאל מקוים ווערן אז כל העוסק בתורת קרבנות כאילו הקריב כו׳[136], וואס עד"ז איז אויך בנוגע למזבח, ועד"ז בנוגע צו נחלת בנימין וואס זי איז א נחלה אין ארצנו הקדושה, ארץ אשר גו׳ עיני ה"א בה מרשית השנה ועד אחרית שנה[137].

וכמבואר אין תנחומא[138] אז דער אויבערשטער האט געזאגט יחזקאל׳ן מען זאל לערנען "צורת הבית גו׳"[139] און דעמולט איז "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית", און אז יחזקאל האט געפרעגט, מ׳געפינט זיך דאך בתחלת הגלות איז צי דען איז איצטער דער זמן המתאים לזה, האט דער אויבערשטער געענטפערט אז אדרבה, דאס איז דער אופן וואס וועט ברענגען בנין ביהמ"ק.

ובפרט אז איצטער איז דאך שוין לכו"ע כלו כל הקיצין[140], וועט דער דיבור וועגן דעם ענין ברענגען ס׳זאל זיין בעגלא דידן "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו",

כולל די ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט ספירת העומר וכו׳,

און דורך די ענינים פון עבודת האדם וואס זיינען פארבונדן מיט יציאת מצרים וואס איז דומה לנר[141] (כמבואר אין מאמר[142]), וועלן מעשינו ועבודתנו ברענגען צו דער גאולה העתידה וואס איז דומה לשמש[141], וכפי שיתבאר לקמן.

משיחת מוצאי ש"פ אחרי תשל"ח

כה. מ'האט גערעדט אין דער פריערדיקער התוועדות[141] וועגן דעם ענין פון תוספת שבת - אז אין גמרא[142] (ועד"ז ווערט אויך אראפגעבראכט דער פס"ד אין דעם אלטן רבי'נס שו"ע[143]) לערנט מען אפ דעם ענין פון תוספת שבת פון דער הוספה וואס דארף זיין ביוהכ"פ (וואס דארטן דארף זיין די הוספה סיי מלפניו און סיי מלאחריו), און וויבאלד אז דארטן שטייט "מערב עד ערב <u>תשבתו</u> שבתכם"[144], איז פארשטאנדיק, אז די הוספה מחול על הקודש קומט דורך פעולת האדם, "תשבתו";

אבער אין מכילתא[145] לערנט מען אפ דעם ענין פון הוספת שבת דערפון וואס ס'שטייט בנוגע צו שבת "זכור" און "שמור" - "זכור מלפניו ושמור מלאחריו, מכאן אמרו מוסיפין מחול על הקודש", און דערנאך איז ער ממשיך "משל לזאב שהוא טורף מלפניו ומלאחריו" - וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז די הוספה מחול על הקודש איז ניט מצד פעולת האדם (וואס <u>ער</u> איז מוסיף מחול על הקודש), נאר מצד עצם ענין השבת, אז דער שבת אליין איז "טורף מלפניו ומלאחריו", בדוגמת הזאב וואס ער אליין איז טורף מלפניו ומלאחריו.

וכמדובר לעיל בארוכה אז ס'איז דא צוויי ענינים אין

- הוספה -

---

138) ירמי' כג, כד. 139) שערי אורה עז, ב. ובכ"מ. 140) ע' 15 ואילך. 141) שיחת אחש"פ סי"ג ואילך. 142) ר"ה ט, א. יומא פא, ב. 143) הל' שבת סרס"א ס"ד. הל' יוהכ"פ רסתר"ח. 144) אמור כג, לט. 145) עה"פ יהרו כ, ח.

הוספה מחול על הקודש: א) דאס וואס דער אדם איז מוסיף מחול על הקודש, ובלשון פון דעם אלטן רבי'ן אין שו"ע[143] "מצות עשה מן התורה להוסיף מחול על הקודש כו'"; ב) דאס וואס שבת אליין איז "טורף מלפניו ומלאחריו".

וואס מצד די גמרא און די מכילתא אליין (ניט ווי סנדיק וואס ס'שטייט אין פוסקים), וואלט מען געקענט זאגן אז מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי:

די גמרא האלט אויך אז שבת מצ"ע איז "טורף מלפניו ומלאחריו", און דאס וואס די גמרא פרעגט "שבתות מניין" און ענטפערט "שנאמר כו'", איז דער טייטש, אז ס'איז אויך דא א חיוב על האדם להוסיף * מחול על הקודש (נוסף ע"ז וואס שבת איז "טורף" מצ"ע) **; און די מכילתא האלט אויך אז ס'איז דא א חיוב על האדם להוסיף * מחול על הקודש.

וויבאלד אבער אז אין שו"ע ווערט אפגעפסק'נט אז "מצות עשה מן התורה להוסיף מחול על הקודש", אז דער אדם דארף מוסיף זיין מחול על הקודש, און ס'ברענגט זיך ניט אראפ קיין חיוב אז מ'מוז זיך אפהיטן פון מלאכה, דערפאר וואס שבת אליין איז טורף מלפניו ומלאחריו - איז פארשטאנדיק, אז דער פס"ד איז ניט אזוי ווי די מכילתא, דערפאר וואס ס'איז דא אן אנדער דעה, וואס דאס איז דעת הברייתא וואס ווערט געבראכט אין גמרא.

וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז גדולי ישראל, מפרשי הש"ס, האבן געלערנט אז דער לשון הברייתא "שבתות מניין" איז שולל דעם פירוש המכילתא (אז שבת מצ"ע איז "טורף מלפניו ומלאחריו"), נאר ס'איז דא דער חיוב על האדם להוסיף מחול על הקודש.

כו. כמדובר כמ"פ אז אין יעדער ענין דארף זיין א נפק"מ לפועל - איז עד"ז אויך בעניננו:

ווי גערעדט פריער[146] אז אויב דאס איז א מ"ע על האדם

- להוסיף -

----

*) היינו, לקדש הוס' זו, ע"ד שצ"ל "לקדשו" דשבת עצמו אף דמקדש וקיים (דאא"פ לומר שנוסף למה שהשבת טורף מצ"ע ישנו חיוב על האדם להוסיף, (כי כל הכתוב מדבר בהוספה על העיקר ולא על תוספת).

**) אלא שפי' זה דוחק הוא - דלפי"ז הפי' בהוספה מחול על הקודש דשבת אינו כמו ביו"ס, דביו"ס הרי"ז הוספה ממש, ובשבת - רק לקדש התוס' שהשבת טורף מצ"ע.

----

146) שיחה הנ"ל סט"ו.

להוסיף מחול על הקודש, איז בשעה ער האט ניט מוסיף געווען מחול על הקודש און האט געטאן א מלאכה, האט ער עובר געווען נאר אויף דער מצוה עשה, משא"כ אויב מ'נעמט אן אז שבה כצ"ע (אן פעולה האדם) איז "סורף מלפניו ומלאהריו", איז אויב ער האט געטאן א מלאכה אין דעם זמן פון הוספה שבה, האט ער עובר געווען אויף א ל"ה.

[בשעה ער איז מוסיף מחול על הקודש און טוט דערנאך א מלאכה, האט דאס א גדר פון מצות ל"ת, עס האט טאקע ניט דעם זעלבן חומר ווי א ל"ת שבעצם יום השבה, אבער דאס איז אויך א ל"ת; משא"כ אבער אויב ער האט ניט מוסיף געווען מחול על הקודש, און האט געטאן א מלאכה, האט ער עובר געווען נאר אויף דער מ"ע].

די נפק"מ הנ"ל איז נאר בנוגע צום אופן התשובה (אויף וואס פאר אן אופן ער זאל תשובה טאן) - דערנאך איז אבער אויך דא א נפק"מ בנוגע לפועל:

ווען ס'קומט דער רגע האחרון פון ערב שבת, און ער קען טאן א מלאכה דורך וועלכע ס'וועט צוקומען אין דעם ענין פון עונג שבת; מבשל זיין א תבשיל נוסף, אדער אריינברענגען א כלי צי א מאכל מרה"ר לרשוהו (רה"י), וואס דורך דעם וועט צוקומען אין דעם ענין פון עונג שבה, ביז צו דעם ענין פון הדלקת נר שבת (אויב מאיזה סיבה שתהי' האט ער ניט אנגעצונדן נר שבה ביז צו סמוך לבין השמשות) -

איז אויב ער האט מקבל געווען אויף זיך הוספת שבה, טאר ער ניט אנצינדן דעם נר שבה, און ער טאר ניט טאן קיין מלאכה, אפי' א מלאכה וואס וועט ברענגען צו עונג שבת; אויב אבער ער וויל ניט מקבל זיין אויף זיך הוספת שבה, איז ער טאקע עובר אויף דער מ"ע, אבער ווען ס'קומט צו דעם ענין פון נר שבת, האט ער א חיוב אנצינדן נר שבה *, אע"פ וואס ביי א צווייטן אידן איז דאס שוין סמוך לבין השמשוה, וואס דאס איז דער שיעור הכי קצר בנוגע צו הוספת שבה.

וואס דאס איז נאר לדעה הש"ס (אז די הוספה מחול על הקודש איז תלוי אין דעם אדם), משא"כ אבער לדעת המכילתא אז

- שבת -

----

*) דכשאינו רוצה להוסיף מחול על הקודש - מוהר לו לעשוה כל מלאכה (ראה ס' הוספת שבה סרס"א סקי"ג - הובא בביאור הדי"פ פערלא לסהמ"צ רס"ג ח"א קצס, סע"ג).

ומה שהובאו דוגמאוה הנ"ל - כי גם כשרוצה להוסיף מחול על הקודש - צ"ע מאי עדיף - עונג נמשך דש"ק (אף דנש"ק דרבנן, אבל עונג בכלל עיקרו מההורה), או הוספה רגע לרגע זו. וכן י"ל נפק"מ במ"ע מה"ת - החזרה אבידה ברה"ר לרה"י. ועוד.

שבה מצ"ע איז "טורף מלפניו ומלאחריו", איז ניט קיין נפק"מ צי ער האט מקבל געווען אויף זיך תוספת שבת צי ניט, ווען ס'קומט דער שיעור הכי קטן פון תוספת שבת, טאר ער ניט אנצינדן נר שבת, און ער טאר ניט טאן קיין מלאכה, אפי' א מלאכה וואס איז פארבונדן מיט עונג שבת, וויבאלד אז דער שבת האט שוין טורף געווען דעם זמן.

כז. ויה"ר - אזוי ווי מ'קומט דאך פון דער הוספה וואס איז געווען אין דעם שבת דאזלינן מיני', ובפרט אז מ'געפינט זיך במוצאי שבה, וואס דעמולט איז מען מלוה את המלך ואת המלכה, איז דאך דאס פארבונדן מיט כבוד השבת, ועאכו"כ אז מ'קומט פון אחש"פ, וואס דעמולט איז געווען סיי דער ענין פון שבת און סיי דער ענין פון יו"ט,

ובפרט אז פון דעם שבת גייט מען אריין אין ר"ח - וואס אע"פ אז מ'געפינט ניט דעם ענין פון תוספת בנוגע צו ר"ח, איז אבער י"ל אז אויך בר"ח איז שייך אן ענין של הוספה, כמובן במכש"כ וק"ו: מה-דאך אז ביי ת"ב איז לכמה דעות[147] דא אן ענין של הוספה (אע"פ אז מ'לערנט דאס ניט אפ פון א פסוק), איז עאכו"כ בנוגע צו ר"ח, וואס דעמולט איז דא דער מנהג פון נשי ישראל הכשרות ניט טאן קיין מלאכה[148], ביז אז ס'ווערט אראפגעבראכט אין פרדר"א[149] דער גודל הענין שבזה - איז יש מקום לומר אז בר"ח איז שייך אן ענין של הוספה מלפניו ומלאחריו *.

- און -

) במג"א ר"ס תי"ט הביא מהשל"ה דאין לר"ח תוס' - אך זהו ע"פ הפס"ד אשר ע"פ הברייתא דר"ה ויומא דהוס' הוא בכ"מ שנאמר <u>שבות</u> (והועתק בשו"ע אדה"ז), ולכן איננו בת"ב (ות"צ)** ור"ח -

משא"כ למ"ד[147] דיש תוס' בת"ב, מובן במכ"ש בנוגע לר"ח, כנ"ל.

----

*) אף שבב"ח לטואו"ח ר"ס תר"ד כתב דברייתא הנ"ל היא אליבא דר"י ואנן פסקינן כר"ע, הרי בשו"ע אדה"ז מפורש שהמקור - הברייתא. וכ"מ קצה בב"י ר"ס תרח (שהוא המ"מ לשו"ע שלו) שמציין ליומא ותו לא (משא"כ בב"ח). אך ראי' גמורה איננה - די"ל דסומך על הזכירו לאח"ז נ"כ הרמב"ם. אבל בסהד"ר כהב שי"ל כהב"ח, שהסור פסק כר"ע. ואדה"ז בשו"ע (ר"ס תר"ח) מתרץ קושית הב"י (שהוא כל היסוד מכריחה הי"ל").

**) ובפרט שמודגש בשו"ע אדה"ז פעמיים שההוספה היא "על הקודש" - וכאי קדושה איכא בה"ב ות"צ?

----

147) ראה ב"י לטואו"ח סו"ס תקנג. וראה צפע"נ כללי ההוהמ"צ מע' הוס' ובהנסמך שם. 148) ראה השב"ץ ח"ג סרמ"ד. שו"ע או"ח רסהי"ז. 149) פמ"ה. הובא בטואו"ח סהי"ז.

און ווי מ׳זעט אויך בפועל, אז ווען ערב ר"ה איז חל בשבת, זאגט מען ניט "צדקתך צדק" צו מנחה, מצד דעם ענין פון ר"ה וואס קומט גלייך לאח"ז[150], וואס דערפון זעט מען אז ר"ה פועל׳ט אויך אויף דעם זמן שלפניו - הוספה מלפניו (אף שאי"ז שייך בדיוק לכאן - כיון שזהו כמה שעות לפני התוספה).

- איז פון די אלע הוספות זאל מען קומען בקרוב ממש צו דער הוספה וואס "ביום ההוא יוסיף אד׳ ידו שנית גו׳"[151], אז דער אויבערשטער וועט ארויסנעמען אידן פון גלות, כמבואר אין נבואת הגאולה,

און ער וועט מוסיף זיין אויף א"י, לויט דער הבטחה[152] אז "עתידה א"י שתתפשט בכל הארצות" - וואס אויך לע"ל וועט א"י גופא זיין בטעמד ומצב נעלה יותר, ווי ער זאגט אין דעם זעלבן מארז"ל "עתידה ירושלים שתתפשט בכל א"י", וואס דערפון איז אויך פארשטאנדיק דער גודל העילוי ווי ירושלים וועט נתעלה ווערן לע"ל.

וואס בנוגע צו די אלע הוספות - איז אזוי ווי "מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל"[153], איז פארשטאנדיק, אז וויבאלד דער אויבערשטער הייסט אידן אז זיי זאלן מוסיף זיין מחול על הקודש, איז א זיכערע זאך אז דער אויבערשטער דארף מוסיף זיין מן הגלות על הגאולה,

און לאחרי כל השקו"ט והפלפולים - איז דאך ידוע דער וואדט וואס דער רבי מהר"ש האט געזאגט צום צ"צ[154], אז מיר דארפן האבן א גאולה כפשוטה, למטה מעשרה טפחים, און א גאולה כמש, נשמות בגופים,

און ארויסגיין "בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו"[155] ביז אין אן אופן פון "לא תשאר פרסה"[156], צו דער גאולה האמיתית והשלימה, אין אן אופן פון "מיד"[32], און גיין מקבל זיין פני משיח צדקנו, ויוליכנו קוממיות לארצנו.

* * *